

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 20.

V Trstu, 27. septembra 1898.

Letnik II.

Svarilo.

Mlada Mamica v nedeljo
Zajokala je na glas,
Ker vrnivša se od maše
Je z vratu zgubila kras,

Z svetlega zlatu kovani
Bil to križec je krasan,
Ki ga botrica prinesla
Zadnjega godu ji dan.

Mimo mladec, krepkih udov,
Sem po cesti je dospel,
Vzrši tožnega dekleta
Je sočutno k njej prišel.

»Kaj pogrešaš, dekle zalo,
Da solze krope obraz?«
»Oh, kako bi ne jokala,
Ko sem drag zgubila kras«.

A mladenič zdaj veselo
Ji poda okrasek zlat:
»Jaz sem našel ta-le križec
Kraj cerkvenih malih vrat.«

Ko mu hvalo je izrekla
Vjele njune se oči, —
Dolgo zrla je za njim še,
Ko je stopal iz vasi.

Tam na jablani poredno,
Nežni ptiček je skakljal,
Zdaj zapel je in dekletu
Te besedice dejal:

»Pazi, Mamica, le pazi,
Srčeca da ne zgubiš:
Ker če on bi tega našel,
Ga nazaj več ne dobiš!«

Zorana.

Grof Lev Tolstoj.

(Dalje.)

življenji velikega pisatelja in o njegovem aktivnem delovanju na pedagoškem polji v zadnjih letih govori obširno Löwenfeld, navajajoč vse pedagoške teorije, katere je Tolstoj izdal v listu, osnovanem v Jasnej Poljani.

Oktobra meseca l. 1861. so bile v Jasnej Poljani osnovane že tri šole, a decembra istega leta je otvoril že četrto. Učitelji so bili razven Tolstega nek mlad Nemec in še štirje drugi učitelji, ki so došli za to svrhu iz višje šole iz Moskve. Tolstoj se je za stvar tako oduševljal, da je bilo v kratkem kar dvanajst šol.

Držal se ni nobene metode, katerih se je bil učil, ker so po njegovem menenji vodile vse po krivem potu. V šolah grofa Tolstega je bila metoda pouka slobodna ter največ odvisna od želje in volje otrok. Toda tudi na šolskem polji je jel Tolstoj kmalu dvomiti o koristi svojega dela.

Razložil je te sumnje leta 1862., ko je začel izdavat pedagoški list »Jasnaja Poljana — šola«. V tem listu je Tolstoj jel tolmačiti svoje ideje o šoli, izrazeč se, da je pripravljen tiskati tudi dopise svojih protivnikov, če bi bili koristni, ali da bi razjasnili nekatera vprašanja, ki so velike važnosti za vzgojo.

Vstali so razni pedagogi in časopisi ter se jeli boriti proti idejam grofa Tolstega, rekše, da je on sam s seboj v protislovji, kajti ako on pravi, da nihče nima prava poučevati ljudstvo, ima je najmanje on — Tolstoj.

A ko so ti protivniki obiskovali njegove šole, so vsi pripoznavali, da so vse, katere je on osnoval in upravljal, bile najboljše.

Glavni uzrok napredka teh šol, pravi ruski pedagog Markov, obstoja v tem, da to niso šole, ampak obitelj, kojoj je glava človek redkih vrlin.

Tolstoj ima srčno rad svoje otroke; oni čutijo njegovo ljubezen pa mu vračajo milo za drago.

Edina napaka Tolstega je, — pravi Markov, da Tolstoj preveč ceni ljudstvo in je preučava bolj z umetniškim očesom nego z očesom pedagoga.

II.

Videi smo Tolstega, kako je še vedno neodločen v svojih delih in kako še vedno sumi o svojem delovanji. Od malih nog je vedno težil za moralno dovršenostjo, za žrtvovanjem samega sebe za dobro

svojega bližnjega, ali to so bile samo lepe ideje, s kojimi ni bil v praksi nikdar zadovoljen.

O tem svojem delovanju in o svojem duševnem stanju v onem času piše Tolstoj sam v »Izpovedi«. Naj bude iz teh izpovedi navedenih le nekoliko stavkov:

» Šel sem v tuji svet, da bi se naučil, kako naj učim druge. Mislil sem, da sem se v tujem svetu tega naučil in vrnil sem se v Rusijo v istem času, ko je bil kmet proglašen slobodnim; postal sem sodnik in jel učiti nevedno ljudstvo v šolah ter izobražene ljudi po listu, kojega sem izdajal. Zdelo se mi je, da ide vse srečno pa se vendar nisem čutil duševno tako silnega, da bi vztrajal. Morda bi bil obupal že takrat kakor potem, ko sem imel 50 let, ko bi ne bilo v življenji še ene strani, katere si do tedaj še nisem ogledal in kjer sem se nadejal rešitve, to je: rodbinsko življenje. Leto dni me je tako mučila dolžnost v šoli in v listu, da sem mislil, da moram znoreti.

Prepiri raznih strank so mi bili kot sodniku jako težki, šolsko delovanje mi ni bilo jasno. Pisanje v časopisu, katero je bilo vedno jednako, dasi sem sem se trudil, da naučim druge in da istodobno zatajim, česar sam nisem znal, bilo mi je take težko, da sem obolel bolj moralno nego fizično; naposled sem vse to zavrgel ter šel v Baskire, da uživam dobri zrak, da pijem kumis in da živim kakor živina. Kadar sem se vrnil, sem se oženil«.

Za ženo si je izbral hčer dra. Bär-a, zdravnika v Moskvi. Grof Tolstoj je večkrat pohajal to rodbino in njegovo rokovanje z drugo hčerjo zdravnikovo, Zofijo, je prav tako, kakor je opisal v Ani Karjenini rokovanje Levina in Kite. Tolstoj je zaprosil Zofijine roke, ali stari zdravnik je rekel, da ne dovoli, predno se stareja ne omoži. Ves obupan je Tolstoj prosil še enkrat starca pismeno ter mu odločno povedal, da se ubije, ako ne dobi Zofije. Tedaj je starec pristal. Po prvih letih zakona pripoveduje tako: Novi odnošaji srečnega rodbinskega življenja so me odvrnili od dosedaj iskanih naslad. Vsa moja skrb je bila tedaj za obitelj ženo, deco, vsa skrb, da jim pripravim sredstva za življenje«.

Težnja za dovršenostjo, po koji je prej hrepenel, in za onim obćim blagrom in napredkom se je zdaj spremenila v toliko, da je želel doseći kolikor možno več sreće za se in za obitelj.

Sè ženitvijo grofa Tolstega se zvršuje prva perijoda njegovega književnega delovanja.

Leta 1864. je stopil Tolstoj v najplodnejšo in najslavnejšo perijodo književnega delovanja, pripravlja dva divna romana, radi kojih je postal najslavnejši romanopisec na svetu. Ta dva romana sta »Vojna

in mir« ter »Ana Karenina.« S prvim se je bavil od leta 1864.—72., a z drugim od 1873.—76.

V veličastni pesmi, kakor imenujejo nekateri »Vojno in mir«, so vse oblike umetnosti in zastopani so vsi stanovi, na katere se deli ruski narod, bodi si po epizodah, slikah, opisih, analizovanji: vse se pa zлага v soglasno in složno celoto.

To je struja ruskega naroda, ki urno teče pred našimi očmi. Pogorah in dolinah, v dvorani in v koči, med aristokrati in med kmeti, med generali in prostaki kreta se ostromotreči duh velikega pisatelja.

Glavni junak tega romana je ruski narod; iz tega osobja tako velikega in tako majhnega, tako kompliciranega in tako jednostavnega, tako plemenitega in tako podlega, tako dobrega in tako hudobnega, nam ustvarja Tolstoj povest od l. 1805. do 1812., razlagajoč nam značaj, kažoč očitno vse hibe, kreposti v vseh stanovih in v vseh pojavih ruskega življenja. (Dalje prihodnjič.)

Nekdaj.

Kadar s svilenimi laski
Tvojimi sem se igrala,
V temno ti oko sem zrla,
Ljubko te popraševala:

»Ljubec moj, golobec srčkan,
Kaj pa hočeš, le povedi!«
Šepetal si mi z nasmehom:
»Ljubica, sem, k meni sedi!«

In ničesar nisi želel,
Jaz ničesar več želela,
Ko v poljubu dolgem, vročem
Nama ustna so gorela.

Kristina.

Materinske dolžnosti.

An meinem Herzen, an meiner Brust,
Du meine Wonne, du meine Lust!

Chamisso.

Ko hočem danes grajati neke vrste mater, nikakor nimam v mislih »emancipirane ženske«, ki zbog svojih stanovskih dolžnosti nima več časa za svoje dete. Nje do sedaj še ni, ona je le izmišljotina črnogledih nasprotnikov ženske slobode —

strašilo, s kojim nas nekateri plašijo o vsaki priliki, če jim nedostaje drugih razlogov. Niti ne bodem govorila o bornih delavkah, ki zapuščajo deco po sili, išoč si pri trudapolnem delu košček suhega kruha, kajti one so le žrtve naše nepovoljne socijalne organizacije. Ne, obračati hočem svojo pozornost samo na one matere, ki brez vsakega vzroka ostavljajo svoje dece iz zgolj samoljubja in samopašnosti, na one, ki niso prisiljene služiti si kruha in koje nič ne ovira v oskrbovanji svojih otročičev, pa vendar odvrčajo v neizmerni lehkomiselnosti od sebe vsako skrb za svoj zarod.

Še predno zagleda nedolžno bitje luč sveta, greši se zoper njega. Kedo bi pa tudi obračal pozornost na bitje, kojega še ni, ko jo vendar čaka izpolnitev tolikih družbinskih dolžnosti! Tega in onega plesa ne sme zamuditi, če noče grešiti zoper ton. Kaj zato, če se ravno ne čuti disponirana. Steznik stori že svojo dolžnost. A tam treba plesati in rajati v pozno noč. Kaj zato? Svojim znancem vendar ne more odreči. Da bi znale škoditi nevročene strasti stvarici, ki jo nosi pod srcem, to ji seveda ne pride na um.

Ko pritisne prvič svoje dete na prsi, se-li tedaj vzbudi materinska ljubezen? Zapusti li zdaj prazni posvetni hrup svojem detetu na ljubo? Kaj še! Že prvi dan mora v hišo dojka — tuja ženska, o koji ne ve nič, koje nič ne pozna; morda je ta ženska celo surova, brezvestna, lahkomišeln, Kedo bi to znal? Takej ženski izroča ona svoje dete. Mirno gleda, kako je malo bitje otroško-udano tej tuji ženski, a mater svojo jedva pozna. Že od prvega dne je izročeno dete tujim rokam; mati se zanje le malo briga, samo da more ustrezati svoji poželjivosti po družbinskem kratkočasu.

A tudi pozneje, ko odraste otrok dojki in pestunji, ni dosti bolje. Na njih mesto stopijo učitelji in odgojiteljice ter prevzamejo skrb za naraščaj visokorodne rodbine. Kaj čuda torej, če deca ne čuti do starišev prav nič otroške udanosti? Kjer niso uživali ljubezni, bi bilo odveč zahtevati zopet ljubezen. V mladih srcih ostane zevajoča praznota, a mladi naraščaj nas prešeneča po svojem oholem, puhlem značaju.

In to naj bode prihodnja generacija!

Revice, take matere, one same ne vedó, kaj so izgubile one oni trenotek, ko so se odrekle svojim otrokom. Ko bi vedele, koliko čistega veselja jih čaka v otroški sobi, v krogu njihovih malih, gotovo bi rdostno ostavile posvetni lišp in hrup. Vrnivše se v sveto zavetišče svojih otrok, bi kmalu pozabile vse karnevale, vsa kopališča, turfe in meetinge.

A kedo bi jim to povedal, ko so že od malega tako vajene; saj so je vendar lastne matere učile tako sè svojim vzgledom!

Matere, pazite, da pokažete svojim hčerkam pravo pot!

Mati, krepostna, skrbna mati, ki si je v svesti svojih dolžnosti in ki ima tudi trdno voljo je izpolniti, kako popolno bitje mora pač ona biti!

Težka, neizmerno težka je tvoja naloga, mati; stane te neizrecnega truda. A blažena ti, ako si rešila svojo zadačo. Tvoje plačilo bode tudi neizmerno.

Kaki blaženi čuti polnijo materi srce! S tiho, gorko ljubeznijo ljubi bitje, koje niti še rojeno ni, kojega še ne pozna. Skrbno odvrča vsak vnanji upliv, ki bi znal škoditi že v kali nežni stvarici. Ona kroti svojo zlovoljo, svojo naglo jezo, svoje strasti ter si vsaja v srce sama nežna, blaga čutila. Tiho, mirno opravlja svoj vsakdanji posel, željno čakajoča dneva, ko bode smela pritisniti prvič ljubljeno dete na kipeče srce. Pogled v deteta nedolžne oči, kojega pritiska na svoje prsi, ji je dosti odškodnine za ves trud, za prečute noči in prestane bolečine.

Meni je in ostane nerazumljivo, kako more biti mati tako brezsrčna, da prepušča dojenja svojega deteta drugi ženski, ali pa ga celo hrani na umetni a tako malo umestni način s kravjim mlekom. Mati, ki stori to brez potrebe, iz lenobe, iz samopašnosti ali iz lahkomišelnosti je nestvor, ki ne zasluži svetega imena »mati«. Taka mati ne ljubi svojega deteta, a ona tudi ne bo nikdar deležna blage sreče, koje uživa mati, ki hrani svoje dete sama.

Čim večje postaja dete tem večje so materine dolžnosti. Otroci naj vidijo v materi le blagega angelja brez strasti, brez hib. Mirno naj vlada ona v svojem malem krogu, vzgaja naj deco, ne toliko z direktnimi sredstvi, kolikor z dobrim vzgledom ter jim vtisne v mlada srca svojo neizbrisno podobo.

Srečni otroci, koji imajo tako blagouzorno mater! Spominjali se je bodo vse žive dni s spoštovanjem in z ljubeznijo. Njena podoba jim bode dostikrat krepilo v trenutkih dvoma in skušnjave.

O, da bi vse matere bile take!

Nočem s tem reči, da naj se mati odpove vsakemu veselju, vsaki zabavi. Gotovo ne. Saj kratkočasje ji je tudi treba, da ne zboli duševno in telesno. A vendar prva skrb naj ji bodo njeni otroci. Zabava naj se le tedaj, kadar more to storiti, ne da bi trpeli škodo njeni mali.

Gotovo se ji včasi pripeti, da se bode morala odreči še zadnji trenotek kaki zabavi; a odreče se rada svojim srčkom na ljubo. Naj

idejo drugi, naj se le kratkočasijo! Ona pozabi kmalu to zgubo v krogu svojih malčkov, Morda sede k zibelki svojega deteta ter mu zapoje prosto pesmico, dokler ji sladko ne zaspi. Morda se poda se poda se svojimi otroci v kak kotiček, kjer sedejo vsi k njej, stiskaje svoje glavice k njenim kolenom, ter molče poslušajo pripovedi in bajke o začarani carici, o hrabrem vitezu in o hudobni coprnici. Kako verno posluša mala družinica; kako upirajo svoje velike, nedolžne oči v v pripovedovalko, da jim nobena beseda ne uide! A kako laskavo, kako srčno znajo prositi, ko je povestica pri kraju. »Mama še jedno, še to, še ono«. In mati pripoveduje in pripoveduje, dokler naposled ne omahne malčku v njenem naročji trudna glavica na njena prsa, da sladko zadremlje. V njegovih sanjah se pa prikažejo lepe kraljice, zlobne starke, zatirane pastorki in dobre vile, ki izgledajo vedno ravno tako, kakor njegova ljuba mamica.

O te čarobne, žareče otroške oči! Koliki blagor odseva iz njih ljubeči materi! Vpričo takih čistih lučic vgaša celo svetloba električnih zarnic plesne dvorane. Kako puhle in prazne se glasijo brezmišelnih fraze, s kojimi obsipavajo kavalirji svoje plesalke v primeru z ljubkim brbljanjem nedolžnega deteta! A koliko je mater, ki nečejo poslušati teh sladkih glasov ter jih odvrtača, češ, to ji je preotročje, preneumno. Tako sem čula o imenitni, duhovitej gospej, ki jemlje vedno deklo s seboj na izprehode, da govori z malim njenim sinčkom, da tega njej — materi — ni treba.

In to hoče biti uzorna mati!

Pazite matere, da posvetite svojim otročičem kar je v vas najboljšega, najzlahtnejšega, da odgojite krepak, značajan, čuteč in blag rod, kajti neizmernega vpliva je materino vedenje na rahlo otroško dušo.

Res, neizmerno težko zadačo nam je naložila narava. Veliko moramo trpeti in prestati, za kar mož nič ne vé in ne zna. A večja nego vse bolečine in trpljenje je materinska sreča, koje ne more mož nikdar čutiti, kar obžaluje že Chamisso z besedami:

»O wie bedaur' ich den Mann,
Der Mutterglück nicht fühlen kann!

*

Ti tudi?

Ti tudi, angelsko ti bitje
Obsojaš mojo prešlost strogo,
Ti tudi kakor drugi bolno žitje
Zavijaš mi v neskončno togo?

Ah če je vse na svetu možno —
Nemožno se je meni zdelo,
Da tvoje srce milo in pobožno
Sprejame kdaj me neveselo.

In vendar tvoj pogled zdaj kaže,
In priča vse vedenje tvoje:
Verjela si — trpiš, da črno maže
Klevetni svet poštenje moje.

Ti tudi? Dobro! Daj mi roko!
Veruj sovražnim mojim krogom!
Ko videla bi v dušo mi globoko,
Sodila bi drugače — Z Bogom!

Anton Medved.

Prijateljska pisma uredništvu „Slovenke“

Piše Márica II.

III.

Velecenjena gospica urednica!

mate li radi pravlјice? Jaz znam jedno kratko, a jako čudno,
ki se začjenja tako-le :

»O, to je bilo davno — v istem časi,
Ko v stročji oves, bob je zôrel v klasji!«

. Dà, takrat je bilo ... Bog je poslal na zemljo skromno knjigo s praznimi listi. Le tu pa tam je bila na kakšni strani jedrnata dispozicija, na uvodni strani je pa stalo zapisano, da naj izgotovijo to knjigo moški. O načinu, kako naj izvrše to nalogo, ni bilo nikjer nič, ker Bog ni hotel kratiti človeku svobodne volje. »Hm, zakaj pa je izključil od sodelovanja ženske?« bo morda vprašala katera samovestnih čitateljic!

Pst! jedenkrat za vselej... Kadar se pripovedujejo pravlјice, ne sme se ničesar vpraševati. Sedaj o knjigi naprej. Končno, ko bo knjiga gotova, poplačana bo vsa potrpežljivost in samozavest.

Moški so se torej lotili svoje naloge ter jo izvrševali po svojih zmožnostih. Nekateri so se ovekovečili v njej s krasnimi idejami, drugi pa so sejali v njo le plevel. Ko je bila knjiga gotova, prišla je v roke čitateljem in kritikom. Nekateri so jo prelistali površno in je niso umeli, drugi so iztikali v njej samo po plevelu in ga izko-

riščali za svoje namene, tretji pa so jo po predsodkih obsodili nečitano. Navadno se obsodita pisatelj in knjiga, takrat pa je bilo drugače. Samo knjigo je zadel poraz, smatralo se jo je za največje zlo na svetu, dà, in še prijatelji sami so obsojali delo svojih rok in tako se godi še dandanes z istoj knjigoj, ki je prišla tako nedolžna iz Božjih rok, jaz mislim z . . . ženskoj!

Po cerkvenih postavah je največje zlo na svetu greh, po pravilih naših ljubeznivih moških pa . . . ženska. Po znanem in toliko zlorabljenem francoskem reku »cherchez la femme« trudio se tako dolgo v vsakem tužnem slučaju človeškega življenja, da zmagonosno iztaknejo žensko za vzrok. Seveda, kadar so žene za velikodušne učinke, tedaj ne velja »cherchez la femme«, ali pa se učinki degradujejo, samo radi tega, ker tiči ženska za njimi, kakor da bi ženski res bilo že usojeno, igrati v življenju ulogo matere vsega zla. Tistega nesrečnega »rajskega jabolka« ji še vedno ne morejo odpustiti, a ne hote se me je že večkrat pri premišljevanju sv. pisma lotilo vprašanje: ali bi bila Eva grešila brez . . . Adama? Temu vprašanju priti do dna bilo bi jako velicega pomena za naš ugled, a ker je precej kočljivo, tvegam se rajši slave, s kateroj bi me gotovo obsipala končna vspešna rešitev ter s spoštljivostjo, katero so dolžni otroci po 4. božji zapovedi svojim starišem, preidem rajši na današnje Adame in Eve, katerih nam dobrih in slabih ponuja življenje kar na izbero.

Ljudje so res kakor knjige. Nekateri v salonski izdaji pa s slaboj vsebinoj, drugi skromni po vnanjosti, a vsaka stran njihove vsebine skoz in skoz zaklad. A kakor knjiga nobena ni popolna, tako ima tudi najblažji človek svoje slabosti, naopak se pa najde tudi v najslabšem človeku božja iskrica, kateri bi trebalo le pravega vetra, da jo razžari v mogočen plamen.

Če primerjamo žensko s knjigoj, prepustimo moškim njih privilegovano ulogo kritikovanja, naj imajo veselje, a kritik spet nobeden ne stoji tako visoko, da bi njega samega ne dosegla nobena kritika. V imenu vsega ženstva se torej, Tebi, slavno uredništvo »Slovenke« na hvalo, osmelim, danes javno lotiti se naših poklicanih in nepoklicanih, pravičnih in zlobnih kritikov in njihovih kritik.

Da bo stvar bolj pregledna, hočem jih razdeliti, naslanjaje se malce na uvodno pravljico, v več kategorij. Primerjaje žensko s knjigoj, vidi se mi, da se čita vse prepovršno. Le nekateri čitatelj jo razume. Pravični nikakor ne prikriva njenih napak, a poleg tega tudi ne prezira njenih vrlin, dočim zlobnež išče in najde le to, kar mu narekujejo predsodki, Nekateri išče v tej knjigi le zabavo in telesno naslajo, drugi spet same »številke«, kakor v kakšni hranil-

nični knjižici, le redkokedo si ume izbrati tako in jo čitati takó, da mu postane pravi pravcati prijatelj za življenje.

Naši čitatelji so pa vse premalo izbirčni v izbiranju svojega čtiva! — Ako bi se bolj ozirali na vsebino, nego na »salonsko izdajo« in »zlato obrezo«, kritikovali bi kmalu mileje, slabi proizvodi bi se pa morali poizgubiti, kajti kjer ni na trgu kupcev, tam se tudi ne more tržiti z roboj, po kateri nihče ne povprašuje.

Zaradi jedne slabe knjige se ne obsoja vsa literatura, seveda ako je imel človek nesrečo, da je dobil v roke same slabe knjige ali pa se iz svoje volje naslajal ob njih, potem ne more povedati nič lepega o njih.

Bog ni dal ženi samo telesa, temveč tudi duha in kakor je »Slovenka« poročala v 16. številki, pravi Mantegazza, « da je ženska lepa po telesu, a še lepša po duhu in da morajo zopet oživeti starogrški pojmi o ljubezni. V Italijanih — a ne samo v njih — da je glavni povod ljubezni strast in ljubav telesne lepote, kar je krivo nebrojnim samomorom, dvobojem in ubojem« Potem se pa pravi »cherchez le femme«, Boga mi, ali je ženska kriva, ako se moški spol kaže tako nevrednega pridevka »močni« in da gre rakovo pot s svojim naziranjem o svetu in življenju?

Dvignite sebe in s seboj dvignite nas, da bomo vredne tovarišice vaše. Dvignite nas pa v pravem pomenu besede, ne z jedno rokoj nad zvezde, z drugoj pa nazaj v ... blato!

Gospica urednica, ali se ni čudno razvila moja pravljica? Hočete-li prihodnjič še več?

Na zdravje! Klanjam se!

Hudi grad.

Piše Milan Sanjár.

(Zvršetek).

XII.

prvem nadstropji Jesenika, v tihi, stranski sobi je ležal blede bolnik. Neslišno sta prihajali Vera in njena teta, mu stregli, pazili na vsak dihljaj Ivana Lesarja. Rana njegova sicer ni bila nevarna, a izgubil je pred zdravnikovim prihodom toliko krvi, da se dolgo ni zavedel in nekaj tednov zatem je bil še vedno v

smrtni nevarnosti. Zahvaliti se je moral le svoji mladi naravi, da je še ozdravel. Po malem se je nadomeščala izguba krvi in polagoma so se vračale bolniku moči. Toda vrnitve na dom še zdravnik ni dovolil. Mati Ivanova, ki je bila v dneh največje nevarnosti vedno pri svojem sinu, prihajala je le še vsak dan toliko, da je gledala z neopisno materinsko radostjo ozdravljenje svojega ljubljenca. Vera pa je smela čitati Ivanu, ko je zdravnik to dovolil. Znala je toliko ruščine, da mu je brala na njegovo željo večinoma ruska dela. Veliki Tolstoj mu je govoril iz ust prekrasne, mile deve tako ognjevit, blago in lepo, da se kar ni mogel naslušati. V dolgih nočeh bolezni pa je premišljal ideje pisateljeve, njegovo delovanje za narodno prosveto, njegovo vzgojevanje mladine in vezal, primerjal vse to sè zunanjim življenjem svetovnega velikana. Zdelo se mu je hipoma, da vidi med seboj resnico, svetlo in blestečo, ter se čudil, da se mu prej ni pokazala, ko mu je vendar bila tako blizo in je tako priprosta. Jasno je videl pred seboj nalogo življenja in se strme oziral ob dolgih dneh, ko je moral ležati, na leta, ki so mu minola v brezplodnem sanjarstvu. Z vračajočim se zdravjem je čutil v sebi večjo moč in duševno pre-rojenje. Neka neznana, notranja sila se mu je vzbudila in govorila o delu in sreči. Komaj je čakal, da ozdravi in se izroči tej sili, z vsem svojim bitjem. In ozdravel je. Ves preroben in poln veselja do dela se je jeseni poslovil ter odšel na Dunaj, da bi ondi dovršil svoje učenje na univerzi. Uglobljen v ideje svojega ruskega uzora, je slušal tudi predavanja na ondajnem pedagogiju.

Minolo je zopet eno leto. Ivan je z izvrstnim uspehom dogotovil študije in se vrnil v svoj ljubljeni rojstni kraj. Tu je ustanovil kakor Tolstoj prvo šolo, vzgojeval mladino ter kakor pisatelj posvetil vse svoje duševne darove domovini.

Ko je videl profesor Kres delavnost, značaj, vztrajnost in uspehe Lesarjeve, dal mu je tudi Vero, tem raje, ker je kakor srečna žena ostala tudi v njegovi — očetovi — bližini.

Sodnijska preiskava zoper Gobo je, razen poskušenege zavrtnega umora nad Lesarjem, dognala, da je v Kresni noči oropal mrtvega Martinellija, ki je imel za lesne nakupe v Bosni veliko vsoto denarja pri sebi, in da je tisto noč zakopal truplo mej zidovjem hudograjske razvaline.

Obsodili so ga na dolgoletni zapor, iz katerega se ni vrnil več; umrl je, predno je prestal kazen.

* * *

Meta Korenka je sedela na pragu svoje siromašne kolibe. Marljivo je vezala brezove šibe v metlo.

Glasno lomastenje v bližnji hosti jo je vzdramilo, da je zvedavo vzdignila svoje motne, drobne oči.

Ugledala je Miho Laparja, ki se je prikazal izmej drevja. Vlekel je za sabo debelo javorjevo klado. Ko je zagledal starko, je pustil klado in pristopil ter dejal:

»Danes menda ne boš bežala pred mano, kakor lani, ko sem bil v revah in težavah?«

»Jeh, Miha, kak si pa bil tedaj! Ne zameri, sama hudoba je plesala tedaj okolo tebe in širila smrad!« hitela je Korenka.

»Kaj še, hudobe ni bilo nikjer. A odpustiti ti še zdaj ne morem iz srca, veš, ker mi nisi hotela dati vode«.

»Mati usmiljena, ko me je bilo pred teboj tako neznansko strah! Danes pa ti je koj prinesem, ko si v človeški podobi in pri poštenem delu opravičevala se je Meta.

»Pri delu, seveda sem pri delu; a žejen nisem!« odgovarjal je Miha. »Javor sem posekal, da ga podelam v lesene podplate, za coklje, saj veš; ono leto sem jih tebi tudi naredil — delam in delam, a denarja ni!«

»Oj, ljubi Miha, počakaj še! Ko prodam te-le metle, prve krajcarje prinesem tebi. a zdaj jih res nimam!« zagotovljala je milo Korenka.

»Tako je vselej in povsod, nikdo ne plača. Ljudje mislijo, da sem bogat, kakor hudograjski strah!«

»Saj ga ni!« je rekla starka, da bi odvrnila besedo od svojega dolga. »Otroci so pravili, da jih v šoli uče, da strahu ni, da je le izmišljotina.

Miha Lopar se je zvito namuznil in dejal:

»O, saj je meni tudi tako govoril mladi Lesar; sam pa dobro ve, da so strahovi, le povedati ne sme, ker so mu to prepovedali tam v tistih dunajskih črnih šolah!«

Rekši, je odšel ter z nova naložil svoje breme.

Bilo je še zgodaj. Solnce je še le ravnokar izšlo in razlilo svojo veselo svetlobo na Gradnikovo glavo, na sivi Hudi grad, od koder so bežale jutranje megle v dolgih, belih progah, kakor beže nevednost, praznoveje in duševna tema pred jasnimi, toplimi žarki ljudomile prosvete.

Pusti to...

P	usti to — za ženske ni,	Pesnikov prepoln je svet,
	Kaj bi pela;...	Kdo jih mara? —
	Slaba pevcem se godi,	Saj ves svet je že poet,
	Breri jela. —	Pesem — stara!

Pridno raje uči se
Kaj o kuhi,...
S pesmami ne muči se
V prozi — suhi!...

Bogomila.

Veronika na Marijaceljski božji poti.

Piše Grilček.

edi tudi ti, moja ljubezniva čitateljica, kako je potovala naša Veronika! Začetek je bila le želja, iskrena želja in hrepenenje. Ta želja pa se je vzbudila neko nedeljo po binkoštih — kadar je v farni cerkvi domači duhovnik z lece po pridigi in oznanilu pristavil kratko pojasnilo o zasebnem vlaku, kateri bode prevažal za veliko Gospojnico Marijaceljske romarje do Kapfenberga itd. itd. Takrat se je izvršila v Veronikinem starem srcu hipna odločitev, najmlajša, najnovejša želja. ...

Pri opoldanskem obedu je izmed naš nobeden ni posebno opazoval, po obedu kadar je pa pomivala posodo, je kazala na to opravilo nenavadno dobrovoljen obraz. Obračala se je nagleje, a vedno se je pomikala z glavo proti steni ... in kadar je bila z vsem obličjem skrita v kotu, je izpregovorila naglo sama seboj: »da bi le tudi jaz šla na Marijaceljsko božjo pot!«

»Zakaj pa ne?« se je oglasila mirno mamica. Naglo se je Veronika vsa obrnila pa pogledala z živahnimi očmi mamiči in meni v obraz, ki sem uprav strmela nad to nepričakovano novico.

Odločeno je bilo. Seveda se je bilo z mamico še marsikaj pomeniti, ker je tudi ona ravno isti čas nameravala z doma. Ko sem ostala

sama z Veroniko, sem imela še več prilike opazovati, kako so vplivali nanjo ti novi časi. Enkrat — tako na samem — me je prav skrivno vprašala, ali se vozi z vlakom pač prav dolgo in če pojde vlak tudi čez Maribor. Kadar sem ji zatrjevala, da bode gotovo zadovoljna s tem, kako dolgo se bode vozila ter da ne bode videla le Maribora, ampak tudi Gradec, — brala sem ji iz obraza, da bi tega potovanja ne odložila več, za ves svet ne. Jaz sem to že skoraj pazabila, ko pride še enkrat za menoj in vpraša: »pa vlak smukne kar skozi — ?« V tolažbo sem ji pomnožila minute čakajočega vlaka, če tudi čakajočega vlaka, če tudi nisem povedala, da bode gledala ta čas le sam samcati kolodvor in postajsko poslopje. Ona je pa ihtela vsa srečna: »Tedad bodem jaz še vse to videla!«

O »razredih«, — o katerih je po nesreči nekaj slišala — je pa hotela modra Veronika skoraj več vedeti nego jaz.

»Saj vem, saj vem kako je v — šolah« je dejala po svoje. Ko sem ji razložila, da je po razredih treba plačati dražje ali ceneje, se je takoj odločila za ceneji prostor.

Vedno bližje je prihajal dan odhoda. Uboga Veronika! Moji sveti so ji napravljali gotovo še več skrbi, nego jih je že imela sama. Enkrat sem ji naročala, naj se gorko opravi, drugokrat, naj ne nosi po svetu nič nepotrebnega, a da naj nikar ničesa ne pozabi ali še celo izgubi! Zadnje dneve — ker že poznam njeno navado — sem ji vsaj enkrat na dan pravila nekaj, kar je najmanj rada poslušala, da naj namreč nikar ne prinaša preveč »odpustkov«. Slednjič se mi je kratko odrezala, že vsa nevoljna: »Kdor od mene ničesar noče, nima me rad.«

Zadnji popoldan me je povabilo neko dolgotrajno žensko govorjenje pred hišo. Našla sem Veroniko pri hišnih durih na pragu stoječo — roke sklenjene kakor ob največjih praznikih — v živem razgovoru z drugo žensko, v katerej sem takoj spoznala isto, ki v Veronikini odsotnosti opravlja težja dela.

»Ključke oddajam« mi je rekla zelo resno in slovesno. Na to jo je peljala v hleve h kravi, h svinjam, prav za prav le pred hlev: živini ni hotela kazati, da je tako trdosrčna, da jo prepušča drugim rokam. Tamkaj pred durmi je naročevala in razlagala reči . . . , ki res niso preslabe za »gospodinski dnevnik« male gospodinje. — Zbirale so se kure, prilazila je muca — vsem je prihajalo nekako težko.

Tisti večer je v vrtu na Veronikinem rožmarinskem grmu izmanjkalo najlepših vrhov.

Drugo jutro na vse zgodaj, ko sem jaz pritipala v kuhinjo, sedela je naša potovalka že vsa oblečena na svojej postelji; le reči

je imela še vse razmetane. Močno je godrnjala, vedno me je gonila nazaj v posteljo, a jaz sem jej dejala, da sem vstala zato, ker pojdem v cerkev k romarski maši! Neprenehoma se je hudovala, kadar sem začela kuriti, in zatrjevala mi, da ne zajtrkuje — a z vidno slastjo je vendar posrkala gorko pijačo; postreči si je pa tudi dala, kakor po vsem tuji človek! Kadar je začel že zvon vabiti, stala je še vedno stara Veronika sredi kuhinje za mizo, pred ogledalčkom na culico prislonjenim, prelagala svoj robec, premikala svetilnico, zavirala, odvirala plamenček, oh, močno se trudila Dobro, da sem jej že prejšnji dan dala krajcarje za svečko in vbogaime, da ni zdaj zgubila časa! Danes sem jej le še stisnila roko, prosila jo záse kratke molitvice. —

Minili so trije dnevi in dve noči v katerih je bila Veronika na tujem, širnem svetu.

Tretji večer že v noč je močno potrkalo na moje okence. Ona! Hitela sem odklepat k hišnim durim. Vsa trudna je stopala čez vežo v kuhinjo stopivša pa je gledala dolgo okolu in — potem si je od-dahnila. — Prav dobro se jej je dozdevalo, da sem jo pričakovala s pripravljeno večerjo. Govorili pa nisva tisti večer veliko.

Govorili sva tem več pozneje.

Prav kakor si je bila Veronika mislila že sama pri sebi — odkar je slišala od drugih, da bode prav mnogo romarjev — prav tako je bilo: prihajalo jih je toliko na postajo, da če prav je bilo še po noči, vendar ni bilo prav nič dolgočasno. Kdor je došel prej, ta je bil na boljšem! Kakor hitro je prisopihal vlak, misliti je moral vsak le na se: vsi so naglo drug za drugim stopicali po tistih ozkih, črnih stopnicah. No, enkrat na vlaku, ona ni dolgo premišljevala, zasedla je po njenem menenju najboljši prostor; potisnila se je tja lepo v sredo, kolikor mogoče daleč od okna ali vrat — kjer ni nikoli ljubega miru! Ne, odmaknila se pa res nikomur ne bode. Naj drugi tudi kaj slabšega skušajo! Ona hvali Boga, da že sedi, da ima svojo culico pred seboj na kolenih; ogleduje jo saj vedno lahko. Luč je tudi ravno nad njo — slaba, malo temna je res.

Začelo se je premikati; vozijo se! Ej, kaj je bilo zdaj čudenja, pripovedovanja in izpraševanja med vsemi tistimi, ki so se vozili v prvič! — Postali so s časom tako znani in domači med seboj kakor pravcate ovčice ene črede iz enega hleva.

Od postaj se sprvič ni videlo družega, nego da so postali, da je prenehalo guganje in šumenje ter da — se je dosti glasneje razumevalo, kar so govorili. Ali kadar se je v vseh oknih, za rosnimi

šipami že dani! šent ti, tiščale in tiščale so se vsakokrat pred oknom ženske glave, vrivale se in klepetale, kakor bi se videlo Bog ve kaj! Skoraj da je Veronika postajala nemirna. In kadar so zopet stali, je bilo na drugi strani ravno tako!

Nesrečna radovednost! Do Maribora je še strpela. Tamkaj se je pa morala vzdigniti. A ne za dolgo; premislila si je — saj pridemo še v Gradec! Gradec pa, Gradec! Hoče, mora ga videti. Stala je že, ko so še vsi drugi sedeli. Nemo je zrla naprej v nebroj hiš, streh in stolpov in bilo jej je, kakor bi pred njo oživila katera istih papirnatih oglednic, katere je že kedaj nosil stari domači pismonoša v hišo. Še le kadar je zavozil vlak pred dolgo poslopje postajske hiše, je začela z drugimi klepetati.

No, saj toliko so si bili že vsi dobri, da so vsi silili — k oknu! Enkrat je eden srečno nastavlil svoji očesci, drugokrat drugi; videli so pa vsi enako: dolgo hišo, velika okna, vrata pri vratih; in ljudi! Oj ... če bi se ona, Veronika tukaj izgubila!

Čez nekoliko časa so srečno odvozili in se poslovili iz Gradca, čeprav je tukaj na kolodvoru zbrano ljudstvo mahalo in stresalo bele rutice, da je bilo skoraj smešno gledati! Toda ta nerazumljiva prikazen se je dogajala še večkrat; včasih od posamičnih oseb in še celó od delavcev na polju. Tudi malih otročičev je bilo nekaj med delavci — že so se vadili v delu! Nekaterim romaricam so se baje smilili — a nihče ni baje črnil več, kadar je Veronika modro dostavila, da »če jedo, naj pa še delajo!«

Nečesa vendar ni mogla takoj razumeti: zdelo se ji je, kakor bi jo bil kdo vzdignil in postavil skoraj za četrto leto nazaj. Saj so stala tukaj polja, in se delala ista opravila kakor pri nas pred meseci! Ljudje gotovo niso zaostali — saj zdeli so se pridni in marljivi, ker je bilo vse snažno in čedno okolu hišic! — toda zemlja in podnebje bodeta menda kriva. Razveselilo jo je, kedar koli si je zmislila nazaj na dom naš kraj je le blagoslovljen. Glej no; cvetočo lipo! Kje je to že doma! Pri nas so čebelice že vse nad cvetočim ajdovskim poljem.

Kapfenberg in tudi mali železnični tir do Au-Seewiesen, imeli so že za saboj, kadar so korakali po beli cesti med ozkimi zelenimi dolincami, tik visokih hribov, Ogledovali so si mnogo goveje živine, ki je mulila travo po strmih senožetih. Bil je prijeten hlad. Čudili so se mu o vročem letnem času, ter se razgovarjali o zimi. Privoščili so iz srca skrbnim gorenjcem vse že pripravljene kupe drv za kurjavo ter lukali v goščad krasnih gozdov.

Niša Veronika nima ne logov, ne vinskih goríc, da bi se z zadnjimi ponašala proti planinskim sobratom — prostega srca in duha je občudovala vse zelene vrhe, ter vspela tudi še dalje in višje — do ogromnih, belih, skalnatih pečín. In vse kar je videla, prikradlo se ji je notri v srce.

Pa kaj pomaga človeku ves svet, če sam postaja slab in truden!? Dolgo dovolj se jej je še ljubilo zasledovati bistre potočke, ki so šumeli od mlinov do žag, od žagic do mlinčkov, pa razglašali to pridnost svojo, preden je še kdo videl...! Ščasom je pa prepustila te Božje stvari vse Božji previdnosti in skrbela sama zase, kako spravi in vplete to neizrečeno dolgo pot v nit svojega današnjega življenja. Osem ur hoda! Gotovo je bila Božja volja, da je zamudila vso slovesno procesijo; vsi soromarji so vhajali naprej ter jo — že blizu cilja — puščali samo, ki se je počasnih korakov premikala čez zadnji vrh do bele cerkve. Ne vé, kako je prišla mimo tistih kamenitih podob skozi vrata kakor v temni božji grob, ne vé, kako je zlezla v bližnjo klop, se naslonila in zadremala — — —.

Je-li so to sanje? Je-li resnica?... Prebudivši se, zagleda pred seboj — v sredi velikanske cerkve — kapelico, oj kapelico z v srebrnem svitu blesketajočo ograjo z nebeško lepim oltarčkom! Kako jo to mika! Vstane — slabosti ne čuti in culice tudi še ni izgubila — tiho, po prstih po otročje prihiti, vstopi, poklekne in — gleda! Vedela je, da zdajci kleči pred ono toliko obiskano podobo, pred — obličjem nebeške Gospe. Še se ni nagledala, čeprav je začevši moliti, že zmolila vse molitvice, kolikor jih je znala in med vsako posamezno molitvico dolgo premišljevala kaj in za koga bi molila najprej....

Vsi soromarji so se že pomikali po cerkvi, stikali po kotičkih, iskali in pregledovali, kaj je čudežnega in posebnega.

Tudi Veronika je vse pregledala in se vsemu čudila. Ali.... natanjko zapomnila si vendar ni vsega, morda si zapomni, ko pojde v drugič tija. Povedala mi je namreč za gotovo — drug teden, ko jo niso več bolele noge! — da pojde, da hoče še enkrat iti na Marijacejsko božjo pot. Da ji le Bog da zdravje!

Odlomek iz pisma.

Matiji Novaku.

Ali se spomniš kdaj lepega časa, Ko sva sedeja pred hramom samá, Sicer različnih nazorov in čudi, Ali prijatelja dobra oba.	Ali je lepa mladostna doba, Tudi v nesrečnih in burnih dneh! Hišo pozabi sleharne rane, Hitro za jokom zaziblje jo smeh.
Jaz sem ti pravil o svoji ljubezni, Ti si se poleg glasno smijal, Ko sem zaupal ti tragični konec, Ki mi pomiril čustev je val.	Zdaj je drugače, ljubi Matija, Hrama ni več in vina ni več. Tiste ljubezui se tudi ne zmišljam, Ki si jo nekdanj razlagal goreč.

Nate samó sem spomin ohranil
 In pa na čudno hladnost srcá,
 Ki si jo kazal, ko sem govoril
 Vnet in razburjen — o sreči sveta.

Anton Medved.

Književnost in umetnost.

Razstava slik Josipa Germa, akademičnega slikarja v Pragi, je otvorjena te dni (od 12. do 30. t. m.) v ljubljanskem muzeju. Zbirka teh slik obsega 32 števil; to so zgolj študije živih aktov in portretov, kakoršne se izdelujejo na slikarskih akademijah. Gospod Germ se je učil v svoji stroki na — dunajski in praški akademiji. Večina njegovih portretnih študij so — ženske, posnete po živih uzorih in to v sobi, na nevtralnem ozadju ali pa pod milim nebom o solnčni svetlobi. Med temi portreti sta dve v Ljubljani živeči dami: gospodičina Stropnicka, za letos angažovana primadona na ljubljanskem gledališču in pa gospa dr. Majaronova. Proizvedeni sta obe sliki s pastelnimi barvami povsem izvrstno!

Ostale slike nam predložujejo: dva moška portreta, to je: gosp. dra. Prachenskega iz Prage in g. Schweigerja, uradnika v Ljubljani, dočim so druge aktne in portretne študije izgotovljene po živečih akademičnih modelih. Med temi se posebno odlikujejo: Študije k

sliki sv. Aleša«, potem »Priatelj živalic«, »Čitajoča deklica«, pa »V molitev vtopljen starec«, katerega apostolska glava je pristni mojsterski umotvor vse Germove razstave,

Kakor smo rekli: te slike so zgolj akademične študije nalašč za to najetih in prirejenih živih aktov in portretov; žnjimi je mladi umetnik pokazal, kaj in kako zna slikati! Dali pa je zmožen posamične podobe, kakorsne nam prikazuje na razstavljenih slikah svojih, združevati i v umetno ubrane žanrske in zgodovinske slike, to nam ima dokazati še le bodočnost! Čujemo, da je g. Germ vsled te svoje razstave dobil nekoliko naročil in sicer v Ljubljani in na slovenskem Štajarju. Ker so dotičnim slikam odmenjeni verski predmeti, imeli bodemo torej v kratkem priliko, spoznati ga na polju cerkvenega slikarstva.

Vsekakor naj se velenadarjeni naš rojak, kateremu je sedaj jedva trideset let, marno in vztrajno pripravlja za lepšo našo bodočnost, ko stopimo i mi v umetnostih zaostali Slovenči v vrsto kulturnih narodov!

V. H—z.

Razno.

† Cesarica Elizabeta.

Po zlobni roki brezbožnega človeka prebodena v srce je umrla dne 10. t. m. v Genevi na Švicarskem avstrijska cesarica Elizabeta.

Udarec je bil, Bog vedi od kod, naperjen bolj proti cesarju Francu Jožefu, ki obhaja letos petdesetletnico svojega vladanja, da mu zagreni jubilejno leto nego proti cesarici sami, ki je trpela le prav malo ter se baje niti zavedla ni, kakove smrti jej je umreti.

Radi tega nepričakovanega in strašnega udarca na našo vladarsko hišo, žalovali so odkritosrčno vsi avstrijski narodi, objokovali nesrečno cesarico in še bolj nesrečnega vladarja. Ves civilizovani svet je pa strogo obsojal kruti čin brezsrčnega anarhista, ki si je izbral, da zadovolji svojemu surovemu, divjaškemu instinktu, pleme-

nito, bolešno žensko, ki ni imela na politiko nikoli nič vpliva ampak delila dobrote kjer in koder je mogla.

Cesarica Elizabeta se je rodila dne 24. decembra 1837. v Monakovem iz bavarske vojvodske rodovine. Z našim cesarjem se je poročila dne 24. aprila 1854. Imela je čvetero otrok: nadvojvodinji Sofijo in Gizelo, nesrečno umrlega sina Rudolfa in naposled nadvojvodinjo Valerijo.

* * *

Tacega zločina, kakoršen se je zgodil sedaj v Genevi na eesarici Elizabeti, zgodovina baje še ne pozna. Zločinec Luccheni je že zopet Italijan, sin one dežele, v kojoj vlada popolnoma brezverska vlada, ki je vrgla iz vseh šol svojega kraljestva sveta razpela, odpravila iz vseh učilnic veronauk ter zasejala tako tudi v prosti narod brezverstvo. Sedaj se pa Italijani zvijajo ob tem zločinu, branijo se Lucchenija, češ: ta ni naš, ta je anarhist brezdomovinec. Ali pa ni ta anarhist vzrastel na italijanskih tleh?

* * *

V neki francoski knjigi sem čitala sledeči dogodek, iz katerega bi si morala italijanska vlada zajeti morálo.

»Bled, z rdeče obrobljenimi očmi, z nemirnim, mračnim pogledom, z usti zategnjenimi na zopern posmeh sedi ubijalec na zatožni klopi. Star je še le 17 let.

Nad sodniki na steni steza na v likem razpelu Krist svoje roke. Z gabnim cinizmom je ubijalec vse izpovedal.

Ko je zagovornik jel govoriti, čudili so se nenavadnemu tonu njegovega glasu vsi navzoči, ker je govoril počasi ter krepko povdarjal vsako svojo besedo.

Rekel je: Gospoda! Moja naloga je prav priprosta, ker je morilec sam izpovedal vse in vem, da bi vse moje zagovarjanje ne imelo nikakega vspeha. Govoriti hočem torej le kratko.

Ako hoče pravica obračunati ž njim zaradi zločina, moram računati tudi jaz s pravico radi obsodbe.

Povem vam, da je tu nekdo, ki je zagrešil več nego zločinec sam in onega hočem zdaj jaz tožiti. Tožiti moram Vas, gospoda moja, ki me poslušate, vas, ki zastopate človeško družbo, ono družbo, ki je primorana kaznovati prestopke, a ki ne ve ustavljati se korupciji, dokler je še čas.

Tam le pred seboj na steni vidim Krista, katerega ste postavili sem-le. kamor kličete zločinca na odgovor. Zakaj ni Krista v šolah, kamor zahaja mladež k pouku?

Zakaj kaznujete zločinca pred obličjem božjim, ko ste njegovi duši odvzeli Boga? Zakaj mora ta-le nesrečnež srečati Odrešenika prvikrat tu-le? Zakaj ga ni srečal, gledal nad klopmi svoje šole? Ko bi ga bil tam gledal, bi skoro gotovo sedaj ne stal pred zatožno klopjo.

Kdo mu je kedaj govoril o Bogu in o njegovi sodbi? Kdo mu je kedaj povedal, da ima dušo, govoril o bližnjem in o bratovski ljubezni? Kdo ga je učil zapovedi božje: ne ubivaj?

Njegova duša se je prepustila njenim slabim instinktom in ta otrok je rastel kakor mlad divjak v puščavi, sam, v tej družbi, ki sedaj kliče: smrt tigru, a mu o pravem času ni hotela ali ni mogla prestriči krempljev in brzdati njegovih divjih nagonov.

* * *

Ubijalec je začudeno in ob enem zmagonosno poslušal ta zagovor: iz oči mu je sijala zadovoljnost, ko je govornik dovršil s povzdignjenim glasom: Da, jaz tožim vas, gospoda, vas civilizovane, ki niste družega nego barbari; vas, moraliste, ki ste vpeljali ateizem in se zdaj čudite, da se vam zdaj odgovarja sè zločini in propalostjo.

Obsodite mojega klijenta, to je vaša dolžnost, a moja dolžnost je, da vas tožim«.

* * *

Tako francoska knjiga.

Ves svet je kazal in kričal na Italijane: Glejte, vsi zločinci so Italijani: Angiolitto, Acciarito, Luccheni!

Malokdo je pa pomislil, da se nikjer ne bije proti veri tacega boja kakor v Italji, da ne skrbi nobena vlada za moralno srečo svojega naroda tako malo kakor italijanska.

Narod mora imeti vero, vero v Boga, v nadnaravno moč in vero v nesmrtnost človeške duše; kjer sejete v priprosti narod brez-verstvo, tam žanjete — zločine!

Občni zbor društva sv. Nikolaja. V nedeljo, dne 18. t. m. se je vršil občni zbor tega najnovejšiga, jako potrebnega društva. Ustanoviteljica, g. Marija Škrinjar, je pozdravila navzoče zborovalke in zborovalce ter v jako lepem govoru razložila nalogo, koje ima novoustanovljeno društvo. Ko je bil njen nagovor sprejet z odobrovanjem, je prečitala gospica K. Blatnik pravila društva, potem vsoto, katero je osnovalni odbor že izdal in prejel ter člene društva. V odbor je bilo izvoljenih 20 gospa in gospodičin, a za predsednico je bila izvoljena gospa Karla Ponikvarica, ki se je zahvalila na izvolitvi, a ob enem s prav lepim govorom priporočala navzočim zborovalcem in zborovalkam novoustanovljeno društvo. Njen krasni govor se je

sprejel z oduševljeno pohvalo, a ko je govornica pozvala navzoče, da vskliknejo gospej Škrinjarici »živila,« ker je ona oživila to prekrasno idejo, storile so to vse navzoče z odkritosrčnim odobrovanjem in navdušenostjo.

Ker ima društvo sv. Nikolaja plemeniti namen, obvarovati slovenska dekleta, da ne propadejo dušno in gmotno, ker ima le to skrbeti za Slovenke, ki so sicer revne a vendar naše sestre, polagamo na srce vsem rodoljubom in rodoljubkam, da se društva spominjajo ob vsaki priliki! Sveti stvari pa želimo najlepšega in najboljšega uspeha!

Angleži. V Sarajevski »Nadi« čitamo v dopisu iz Londona med drugim tudi to, kako Angleži čitajo in kako plačujejo svoje pisatelje. Dopisnik piše: »Knjigotržci se pritožujejo, da občinstvo ne odjemlje dovolj knjig. Res je, da so angleške knjige razmerno zelo drage. Poprečna cena francoske knjige je n. pr. 3 franke in 50 st. (1 gld. 75 kr.), a poprečna cena angleske knjige je obično 6 šilingov (3 gld. 60 kr.)

Ako se pa knjige ne odjemajo, to ni še dokaz, da se ne čitajo. Praktični Angleži so iznašli način, kako bi čitali, ne da bi knjige kupovali. Ta način je sicer znan že tudi pri nas; toda v tem, ko ta naprava pri nas še žalostno životari, je na Angleškem postala že narodna institucija. To so posojilne knjižnice.

Prva taka knjižnica je Mudie's Select Library. Vsaka knjiga, vsak časopis, ki izide v angleškem jeziku, vseglavne francoske publikacije, kakor tudi ruske, nemške italijanske in španske moreš si izposoditi iz te posojilne knjižnice in to takoj, ko dotična knjiga izide. Naročniki te knjižnice dobivajo vsak mesec na dom imenik najnovejših del, koja se morejo dobiti na pösodo. Vsakemu naročniku pošilja knjižnica enkrat na teden knjige, katere si je izbral. Na stotine voz prevaža jih vsak dan po Londonu. Posojilna knjižnica Mudie's pa ne deluje samo po Londonu, ampak po vsej kraljevini. Zunanjim naročnikom se pošiljajo knjige enkrat na teden s pošto. Naročnina za tri mesece znaša 9 gld.

Mi si ne moremo niti misliti velikanskega poslovanja imenovane knjižnice; tako kupuje ona n. pr. celo založbo novih knjig, po katerih misli, da se bode mnogo popraševalo. Od več knjig si nabavlja po tri tisoč in še več eksemplarov. Vsaka knjiga, koja se povrne, se razkuruje (dizinficira). Sicer so vse knjige, ki krožijo, jako čiste. Ako ktera ni več snažna, spravi se iz prometa; obično se pa prodaja naročnikom za znižano ceno.

Vsaka le srednje imovita angleška rodbina je med naročniki take posojilne knjižnice. Mati, hčere in sinovi — vsak čita, kar misli, ali kar novine priporočajo, da je vredno, da se čita.

Možje pa čitajo v svojih klubih. Kakor je že znano, je Angleška domovina klubskega življenja.

V enem delu Londona so malone izključno sijajne palače velikih političnih in literarnih klubov, čegar členi so ljudje iz višjih slojev. A tudi srednji in nižji stanovi in meščani imajo svoje klube, v kojih se čitajo novine in knjige, kjer se shajajo s prijatelji, kjer se zabavajo in kjer lahko jedó in pijó in kjer lahko tudi stanujejo.

Oni, ki nimajo sredstev, da bi se vpisali v kakov klub, čitajo v brezplačnih čitalnicah (free Libraries). Prebivalci vsake občine morejo odločiti z večino glasov, da se na občinske stroške odpre taka javna brezplačna čitalnica. V takej čitalnici je ogromno število listov in knjig, a razven tega dobiva lahko vsak za malo garancijo brezplačno knjige tudi domov.

(Dalje prih.)

Doma.

Proti protinu se priporoča kakor prav uspešno sredstvo čaj iz enakih delov kamilic, matrne dušice in navadnega resja, seособno ako se poslednji dve rastlini rabita ob času cvetja.

Zoper kurja očesa na nogah se je baje v vsakem slučaju izvrstno obnesel sledeči recept: Segreje se 5 gr. katrana (Theer), rjavega cukra in salmijakovca in s to mešanico namaže košček finega usnja, recimo košček rokavičje kože in se pritisne ta obliž na »oko.«

Mlečni in kavini madeži se odpravljajo tako-le: Zmešaj rumenjak z glicerinom, namaži s tem madeže in jih izperi v mlačni vodi, potem pa pogladi dotični del obleke na robe, dokler je še vlažna. Za volnene in povolnene obleke rabi se pa sledeča mešanica: 1 del glicerina, 9 delov vode in $\frac{1}{2}$ dela salmijakovca.

S to tekočino se namakajo madeži 12 ur. Za svilo se vzeme 5 delov glicerina, 5 delov vode in $\frac{1}{4}$ dela salmijakovca. Seveda se mora prej prepričati, ako se ne pokvari s tem barva. Blesk se pa pridobi s tem, da se pred glajenjem s čopičem ali peresom nalahko pomočijo dotična mesta s pivom ali redkim gumijem.

Zdravo spanje — po Kneippu. Kedor ne more spati, ni zdrav; kedor je vedno zaspan, tudi ni zdrav. Zdravi človek spi le ponoči, ki

je določena počitku; njegovo spanje navadno tudi ne traja dalje, ako normalno živi. Vse ni za vsacega. Otroci potrebujejo več spanja za svoj razvoj, stari ljudje manj. Človeku v najlepši dobi — v cvetu — zadošča 7 do 8 ur spanja. Septem horas dormire sat — 7 ur spanja dovolj — veljalo je že v Rimcih. Kako si človek osigura zdravo spanje? Prvi pogoj je red in solidno življenje.

Zračna spalnica je tako potrebna kakor red in solidnost. Kedor hoče dobro spati, ne sme večerjati pozno. Ako mora želodec prebavljati med spanjem, podnevi nima miru, kedaj naj počiva? Kratka večerja, dolgo življenje. Večerja naj bo lahka in lahko prebavljiva. Kedor dela do istega trenutka, ko gre spat, duševno ali telesno, kedor se muči s skrbmi in globokimi mislimi, ne bo dobro spaval. Človek se že mora takorekoč pripravljati na spanje s pomirjevanjem telesa in duha. Pred polnočjo je jedna ura spanja več vredna nego 2 uri po polnoči. Kedaj je najpripravnejši čas za začetek spanja? Ob devetih zvečer, malce pozneje še tudi gre, a kedor se vleže šele po 10. uri in neredno, danes tako, jutri tako, ta izpodkopava svoje lastno zdravje in slabi svoje sile. Par izjem seveda še ne položi človeka v grob, a če se izjeme vtrde v pravilo, tedaj pa postane stvar opasna. Vsak je svoje sreče kovač.

Za dober kis iz sadja je rabljivo vsako sadje, tudi gnjilo, vendar boljše služi zdravo in sladko sadje. Pri tej manipulaciji se navadno dogaja napaka, da sadni kis nalivajo gospodarji v sode, katere potem zabijejo in postavijo v hladno klet, dočim se jesih dosti hitreje in zanesljiveje dela v odprtih posodah pri primerni toplini. Sadni mošt se torej nalije v odprte sode in potem se pusti v miru, da opravi svoje prvo kisanje. Šele ko so splavali sadni kosci na površje, deloma pa sedli z drugoj nesnagoj na dno, pretoči se še malce kalen sok v vinske ali pa kislinate sode, a pilke se še vedno ne smejo gabit. Na tak način ni jehika treba pretakati pred spomladjo. Pa tudi pozneje, ko je že čist in »hud«, je boljše, če ostane julka odprta, kajti kis postaja tako vedno bolj kisel, ker voda sproti izhlapeva in ima jako svež okus. Pri pretakanju se gošča ne sme zmešati med čisto tekočino, čeprav se je mogoče malce sčislila, a vzlic temu kisu več škoduje kakor koristi.

Listnica uredništva. Zorana. Vašo zadnjo pošiljatev prijela, hvala! Vaših ljubkih pesmi imam res lepo število, a Bog ve, kdaj pridejo vse na vrsto, ko ne more več nego ena sama vsakokrat v list. — Pesmi o smrti cesaričini pa ne natisnem; v celoti ima nekaj, kar mi ne ugaja. Zdrava!

